

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců Mgr. Aleše Roztočila a JUDr. Hynka Baňoucha v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 16, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. 12. 2013, č. j. 10 A 64/2013 – 27,

t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. 12. 2013, č. j. 10 A 64/2013 – 27, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobce se žalobou podanou dne 23. 1. 2013 u Krajského soudu v Brně domáhal zrušení rozhodnutí žalované ze dne 11. 12. 2012, č. j. 2711N1/12, kterým byl žalobci podle § 18 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, určen advokát pro řízení o dovolání proti rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích, sp. zn. 8 Co 724/12.

[2] Krajský soud v Brně usnesením ze dne 21. 2. 2013, č. j. 30 A 12/2013 – 8, věc podle § 7 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) postoupil Městskému soudu v Praze s odůvodněním, že v jeho obvodu má sídlo správní orgán, který vydal napadené rozhodnutí (Česká advokátní komora).

[3] Městský soud v Praze usnesením ze dne 19. 4. 2013, č. j. 10 A 64/2013 – 14, žalobce vyzval, aby do 10 dnů od jeho doručení zaplatil soudní poplatek za žalobu ve výši 3 000 Kč a poučil jej, že nebude-li soudní poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, bude řízení o žalobě zastaveno.

[4] Podáním ze dne 10. 5. 2013 žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků. Zároveň městskému soudu zaslal vlastní čestné prohlášení týkající se jeho majetkových poměrů.

[5] Městský soud v Praze usnesením ze dne 11. 12. 2013, č. j. 10 A 64/2013 – 27, žalobci nepřiznal osvobození od soudních poplatků. Shledal totiž, že smyslem jednotlivých návrhů, které žalobce podává, není ochrana jeho práv, ale samotné vedení sporu, využívání všech možných i nemožných prostředků procesní obrany, zdůrazňování jakýchkoli skutečných i domnělých formálních nepřesností v postupu správního orgánu i soudu a lpění na jejich formálním odstraňování. Původní smysl vedení pře ustupuje do pozadí, motivací pro další proces je proces samotný. Žalobci nelze upřít právo napadat u soudu úkony správního orgánu, nelze však také přehlížet způsob, kterým tak žalobce činí. Pokud žalobce hodlá svá práva vymáhat soudní cestou výše popsaným způsobem v obrovském množství případů, je třeba po něm spravedlivě požadovat, aby soudní řízení vedl s vědomím existence nákladů řízení. Městský soud uzavřel, že nemá důvod pochybovat o nemajetnosti žalobce, má však za to, že v daném případě je na místě žalobci odeprít dobrodiní institutu osvobození od soudních poplatků zejména pro samouúčelný charakter sporů vedených žalobcem a jeho postup v těchto věcech, ze kterého není patrná snaha o vyřešení sporu.

[6] Proti tomuto usnesení podal žalobce (dále též „stěžovatel“) včas kasační stížnost, v níž městskému soudu vytknul, že obchází zákon a „*vyhýbá se žalobním tvrzením, odpírá rozsudek a pronáší nesoudnosti*“. Závěry městského soudu stěžovatel označil za zjevně ústavně nekonformní a nekvalifikované. Stěžovatel rovněž namítal, že jej městský soud nesprávně poučil o opravném prostředku a navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížností napadené usnesení městského soudu zrušil.

[7] Nejvyšší správní soud se nejdříve zabýval splněním podmínek řízení o kasační stížnosti. Kasační stížnost je podle § 102 s. ř. s. přípustná. Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení Městského soudu v Praze v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán jejím rozsahem a uplatněnými stížnostními důvody, přičemž shledal vadu uvedenou v § 109 odst. 4 s. ř. s., k níž musel přihlédnout z úřední povinnosti. Nejvyšší správní soud totiž s ohledem na níže uvedené skutečnosti dospěl k závěru, že kasační stížností napadené usnesení městského soudu je zmatečné [§ 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s.].

[8] Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem. Osvobození od soudních poplatků i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního účastníka. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje i právo na bezplatné zastoupení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí (usnesení), jímž byla zamítnuta žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému. Trvání na těchto podmínkách, vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení, by vedlo k popření cíle, který stěžovatel podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda stěžovatel měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77). Kasační stížnost lze tedy i při absenci těchto podmínek projednat a jedná se rovněž o kasační stížnost přípustnou.

pokračování

[9] V první řadě je třeba uvést, že kasační stížností napadené usnesení městského soudu bylo dne 11. 12. 2013 vydáno soudní tajemnicí I. B. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s., *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti. Jak vyplývá z cit. ustanovení soudního řádu správního, pravomoc k rozhodování o žádostech o osvobození od soudních poplatků má ve věcech správního soudnictví předseda senátu, resp. soud.*

[10] Podle § 3 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, *v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem se na rozhodovací a jiné činnosti soudů podílejí justiční čekatelé, asistenti soudců, vyšší soudní úředníci, soudní tajemníci a soudní vykonavatelé. Podle § 27 zákona č. 121/2008 Sb. o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, ve znění účinném do 31. 12. 2013, soudní tajemníci mohou do 31. prosince 2013 provádět úkony soudu, které podle zákona mohou provádět vyšší soudní úředníci, a to v rozsahu a za podmínek stanovených vyhláškou č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 6 odst. 3 této vyhlášky, předseda soudu může pověřit justiční čekatele a soudní tajemníky, aby ve věcech projednávaných ve správním soudnictví samostatně vykonávali tyto jednoduché úkony příslušející podle zákonů o soudním řízení předsedovi senátu (samosoudci):*

- a) sepisování jednoduchých podání, včetně návrhů,*
- b) vyřizování dožádání v jednoduchých věcech s výjimkou dožádání ve styku s cizinou,*
- c) úkony při odstraňování vad podání, zejména výzvy k odstranění konkrétních vad a upozornění na následky spojené s jejich neodstraněním,*
- d) úkony při přípravě jednání,*
- e) doručení stejnopisu žaloby žalovanému a osobám zúčastněným na řízení, uložení žalovanému nebo jiným osobám anebo úřadům předložit ve stanovené lhůtě správní spisy a své vyjádření k žalobě nebo stanovisko k věci,*
- f) vyrozumění osob, které přicházejí v úvahu jako osoby zúčastněné na řízení, o probíhajícím řízení, poučení těchto osob o jejich právech a výzvy těmto osobám k oznámení, zda budou uplatňovat práva osoby zúčastněné na řízení,*
- g) zjišťování pobytu žalobce v řízení ve věcech azylu nebo doplňkové ochrany,*
- h) vydávání úředních opisů, výpisů nebo potvrzení.*

[11] Ve výše uvedeném taxativním výčtu jednoduchých úkonů, ke kterým je předseda soudu ve věcech projednávaných ve správním soudnictví oprávněn pověřit justiční čekatele a soudní tajemníky, není uvedeno rozhodování o osvobození od soudních poplatků. Neexistuje ani žádný jiný právní předpis ve smyslu ustanovení § 6 odst. 8 cit. vyhlášky (podle kterého *oprávnění soudních tajemníků podle jiných předpisů není dotčeno*), z něhož by vyplývala takováto pravomoc soudních tajemníků. Z výše uvedeného tak je zřejmé, že soudní tajemník není ve věcech projednávaných ve správním soudnictví oprávněn vydávat rozhodnutí ve věcech soudních poplatků, neboť mu k tomu žádný právní předpis nedává pravomoc. Nezbyvá tak než konstatovat, že městský soud byl při rozhodování v

posuzované věci nesprávně obsazen, což zakládá zmatečnost podle § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s.

[12] Na výše uvedeném závěru nemůže nic změnit ani skutečnost, že v občanském soudním řízení mohou soudní tajemníci na základě pověření předsedy soudu rozhodovat ve věcech soudních poplatků. Podle 6 odst. 2 písm. g) a h) vyhl. č. 37/1992 Sb., totiž *předseda soudu může pověřit justiční čekatele a soudní tajemníky, aby ve věcech projednávaných v občanském soudním řízení samostatně vykonávali tyto jednoduché úkony příslušející podle zákonů o soudním řízení předsedovi senátu (samosoudci):*

g) rozhodování o osvobození od soudních poplatků podle § 138 o. s. ř., nejde-li o rozhodování při jednání,

h) rozhodování ve věcech soudních poplatků, nejde-li o rozhodování při jednání.

[13] Podle Nejvyššího správního soudu z této odlišnosti taxativního výčtu možných oprávnění soudních tajemníků v občanském soudním řízení oproti výčtu možných úkonů, k nimž mohou být zmocněni soudní tajemníci pověřením předsedy soudu ve správním soudnictví, vyplývá jednoznačně, že soudní tajemník není v řízení vedeném podle soudního řádu správního oprávněn rozhodovat o žádosti účastníka o osvobození od soudních poplatků. Výčet úkonů, k nimž může předseda soudu pověřit soudní tajemníky v soudním řízení správním, je pevně dán vyhláškou č. 37/1992 Sb., a nelze jej proto výkladem rozšiřovat.

[14] V posuzované věci se nejedná ani o situaci, kterou by bylo vhodné a potřebné řešit analogií aplikace práva. Jak již Nejvyšší správní soud vyslovil v rozsudku ze dne 14. 9. 2011, č. j. 9 As 47/2011 – 105, *„analogií aplikace práva je třeba rozumět řešení právem neupravených vztahů podle právní úpravy vztahů podobných. Teorie práva rozlišuje tzv. analogii legis, tedy situaci, kdy se na skutkovou podstatu zákonem neřešenou aplikuje právní norma, která je obsažena ve stejném zákoně a která upravuje skutkovou podstatu nejpodobnější, a tzv. analogii iuris, tzn. situaci, kdy lze výjimečně aplikovat právní zásady příslušného právního odvětví, případně dokonce obecné právní zásady, které obsahuje celý právní řád, ovšem pouze za předpokladu, že není možné postupovat prostřednictvím analogie legis. Použití analogie iuris je ve veřejném právu značně nežádoucí, zatímco použití analogie legis lze za účelem vyplnění mezer v procesní úpravě za předpokladu, že je to ve prospěch ochrany práv účastníků řízení, použít (blíže k této otázce viz nálezy Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 21/04, dostupný na <http://nalus.usoud.cz>, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 7. 2005, č. j. 1 As 25/2005 - 70). Doktrína připouští ve veřejném právu použití analogie legis pouze v omezené míře, a to navíc pouze pro použití v situacích, kdy zákon danou právní problematiku vůbec neřeší. V takovém případě je přípustné pro výklad chybějící právní úpravy či pojmu podpůrně užít zákonného ustanovení svou povahou a účelem nejblížejšího.“*

[15] V posuzované věci není aplikace analogie na místě, neboť právní předpis (výše zmíněná vyhláška) jednoznačně a přesně stanoví oprávnění soudních tajemníků v soudním řízení správním a rovněž lze z příslušných předpisů dovodit, které soudní osoby mohou o žádosti o osvobození od soudních poplatků rozhodovat. Srov. k tomu nálezy sp. zn. Pl. ÚS 31/10, ze dne 22. 5. 2013.

[16] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud kasační stížností napadené usnesení městského soudu podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, neboť zde je dán důvod kasační stížnosti dle § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. – zmatečnost

pokračování

rozhodnutí, k němuž přihlíží Nejvyšší správní soud na základě § 109 odst. 4 s. ř. s. z úřední povinnosti. Za této situace se již Nejvyšší správní soud nezabýval dalšími námitkami stěžovatele uplatněnými v kasační stížnosti.

[17] Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je tento vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Na městském soudu tak bude, aby ve složení souladném s § 36 odst. 3 s. ř. s. znovu rozhodl o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků.

[18] V novém rozhodnutí ve věci městský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. února 2014

JUDr. Dagmar
Nygrínová
předsedkyně senátu